

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΗΜΕΡΙΔΑ

Στο 8σέλιδο που ακολουθεί προσπαθήσαμε να αποτυπώσουμε το υλικό που προέκυψε από την Ημερίδα της 3ης Μαρτίου 2010 στο Βιοτεχνικό Επιμελητήριο με θέμα “Η Ακαδημία του Πλάτωνος στον Παγκόσμιο Πολιτισμό και ο Χώρος στην Αθήνα του Σήμερα”.

Η Ημερίδα ξεπέρασε κάθε προσδοκία μας τόσο από πλευράς συμμετοχής του κόσμου που την παρακολούθησε όσο και από πλευράς των εισηγητών που μας καθήλωσαν στην κυριολεξία.

Στις επόμενες σελίδες, από την 5 – 12 θα επιχειρήσουμε να σας δώσουμε το περιεχόμενο αυτών των εισηγήσεων. Διότι εκτιμούμε ότι πέρα από τη σπουδαιότητα των κειμένων θα μπορέσουμε να τις αρχειοθετήσουμε και να τις έχουμε κάθε στιγμή που θα τις χρειαστούμε. Ευχαριστούμε για άλλη μια φορά δημόσια όσους είχαν την καλοσύνη να ανταποκριθούν στην πρόσκληση και να είναι παρόντες στην εκδήλωσή μας.

Ακαδημία Πλάτωνος, ένα ερευνητικό και φιλοσοφικό κέντρο

Του κ. Βασίλη Καρασμάνη
—Αναπληρωτής Καθηγητής
Φιλοσοφίας στο Ε.Μ.Π.—
(αποσπάσματα από την ομιλία του)

Ηα σας μιλήσω για την Ακαδημία του Πλάτωνα χωρίς να μπω σε φιλοσοφικά θέματα για το τεράστιο εύρος του θέματος για το οποίο θα μπορούσα να μιλάω για τουλάχιστον δύο ώρες.

Όπως ξέρουμε μετά τον θάνατο του Σωκράτη το 399 π.Χ., ο Πλάτωνας κάνει ταξίδι στην Ιταλία και στη Σικελία. Αφού πάει από τον Τάραντα, γνωρίζει τον Αρχύτα και έρχεται σε επαφή με τα μαθηματικά, πηγαίνει στις Συρακούσες καλεσμένος από τον τύραννο Διονύσιο, ο οποίος συνήθιζε να καλεί διάφορους στην αυλή του. Σε πολύ σύντομο σχετικά χρονικό διάστημα έρχεται σε σύγκρουση με τον τύραννο γιατί ο Πλάτωνας δεν ήταν αυλοκόλακας όπως άλλοι, και, σύμφωνα με τον Διογένη τον Λαέρτιο αυτά αλλά και την εβδόμη επιστολή του Πλάτωνα, αν είναι βέβαια του Πλάτωνα, μετά τη σύγκρουση αυτή ο Διονύσιος θέλει να τον σκοτώσει αλλά μπαίνει στη μέση ο γαμπρός του ο Δίωνας τον οποίον ο Πλάτωνας έχει μυήσει και τον δίνουν σε ένα πλοίο σπαρτιάτικο με έναν καπετάνιο Λακεδαιμόνιο, ο οποίος παίρνει και τον πηγαίνει στην Αίγινα. Η Αίγινα ήταν σε αντιδικία με την Αθήνα και όποιος Αθηναίος πήγαινε εκεί ήταν εχθρός. Σύμφωνα πάλι με την ιστορία του Διογένη του Λαέρτιου, έπρεπε να καταδικαστεί σε θάνατο ο Πλάτωνας αλλά, λόγω του ότι τον αναγνώρισε ως φιλόσοφο μεγάλο, τον πούλησαν οκλάβο, δούλο. Βρέθηκε ένας γνωστός του Πλάτωνα, ο Αννίκερης ο Κυρναίος, ο οποίος κατά καλή σύμπτωση τον αγόρασε ένα-

ντι 20 -κατά άλλους 30- μνων, μεγάλο ποσό τότε. Τον απελευθέρωσε και τον πήγε στην Αθήνα.

Ο Πλάτωνας που ήταν από πολύ εύπορη οικογένεια ήθελε να του δώσει τα λεφτά πίσω του ανθρώπου, δεν τα δέχθηκε και λέει η ιστορία ότι με αυτά τα λεφτά αγόρασε ένα κτήμα μεγάλο, έξω από την Αθήνα κοντά στο ιερό του ήρωος Ακάδημου, ήταν μια περιοχή εκεί που τώρα έχουμε τον αρχαιολογικό χώρο. Εκεί πέρα σε αυτό το κτήμα έφτιαξε τη σχολή. Αυτό πρέπει να γίνεται, πιθανότατα κατά το 387 π.Χ. Τι ήταν η Ακαδημία όπως την έκανε ο Πλάτωνας και ποιο ήταν το πρόγραμμα σπουδών; Το σίγουρο είναι ότι δεν ήταν ένα σχολείο με τα σημερινά δεδομένα ή ένα Πανεπιστήμιο με τα σημερινά δεδομένα. Δεν υπήρχαν φοιτητές που καθόντουσαν σε μια τάξη και μάθαιναν ή έκανε διαλέξεις και κρατάγανε σημειώσεις από κάτω. Δεν υπήρχαν δίδαστρα και φαίνεται όποιος πήγαινε εκεί συνεισέφερε ανάλογα με την δυνατότητά του ή την περιουσία του. Εκείνο που έχει σημασία είναι ότι όταν ο Πλάτων ίδρύει την Ακαδημία, συρρέουν εκεί πολλοί πνευματικοί άνθρωποι της εποχής. Αλλά το ενδιαφέρον είναι ότι, η μεγάλη πλειοψηφία αυτών που συρρέουν, είναι μαθηματικοί. Η Ακαδημία λειτουργεί μάλλον σαν ένα ερευνητικό κέντρο. Έχουμε βέβαια δύο μεταγενέστερες μαρτυρίες, μία από τον Σιμπλικίο μέσω του Φαβρίνου, που λέγεται ότι ο Πλάτων έδωσε στους μαθητές του -ερευνητές, το πρόβλημα να φτιάξουν ένα κοσμολογικό σύστημα του ουρανού το οποίο να ερμηνεύει τις κινήσεις των πλανητών με κυκλικές τροχιές. Αυτό το πρόβλημα απάντησε ο Εύδοξος με το αστρονομικό του σύστημα. Υπάρχει άλλη μια μαρτυρία από τον Φιλόδημο, που λέει ότι ο Πλάτωνας έδινε προβλήματα στους μαθητές του να τα λύνουν, αρχιτεκτονούντος του Πλάτωνος επέβλεπε με αυτόν τον τρόπο την όλη διαδικασία της έρευνας. Φαίνεται λοιπόν ότι η Ακαδημία ήταν μια τέτοια σχολή, όπου γινόταν η έρευνα αιχμής της εποχής. (...) Ειδικότερα για τα μαθηματικά πρέπει να ξέρουμε μέσα στην Ακαδημία του Πλάτωνα γίνεται η μεγαλύτερη επανάσταση που έχει γίνει ποτέ στα μαθηματικά, αντίστοιχη της μεγάλης επανάστασης των αρχών του 20ου αιώνα. Ενοποιούνται οι δυο μεγάλες τάσεις των μαθηματικών – η λογική και η πυθαγόρεια- γίνεται επιστήμη συστηματική η στερεομετρία, μέσα στην Ακαδημία του Πλάτωνα συντελείται η αξιωματικοποίηση των μαθηματικών για πρώτη φορά στην ιστορία, γίνεται μελέτη των κοινωνικών τομών με τον Μέναιχο, έχουμε την ανακάλυψη της μεθόδου της ανάλυσης και σύν-

θεσης και άλλων μεθοδολογιών. Και γράφονται για πρώτη φορά μέσα στην ακαδημία του Πλάτωνα στοιχεία Γεωμετρίας, δύο στοιχεία γεωμετρίας από τον Λέοντα τον Βυζάντιο και από τον Θεύδιο.

Βέβαια δεν περιοριζόμαστε στα μαθηματικά. Σίγουρα γινόντουσαν φιλοσοφικές συζητήσεις, έχουμε μαρτυρίες από μεταγενέστερους κωμικούς που βάζουν τον Πλάτωνα με μια κολοκύθα να βρουν σε ποιο γένος ανήκει, το οποίο παραπέμπει ευθέως στη διαιρητική μέθοδο του Πλάτωνα για ανεύρεση ορισμών. (...)

Όλα αυτά είναι καλό να τα έχουμε στο μυαλό μας όταν μιλάμε για το τι ήταν η Ακαδημία. Ήταν περισσότερο ένα κέντρο έρευνας, προβληματισμού, κριτικής, όπου δεν ήταν οι φοιτητές να μαθαίνουν μόνο το δόγμα του Πλάτωνα, δεν υπήρχε δόγμα. Ο Αριστοτέλης μέσα στην Ακαδημία διατύπωνε τελείως διαφορετικές απόψεις, ο Σπεύσιππος, ο 1ος διάλογος, εμφανίζει μια θεωρία εντελώς διαφορετική, η οποία είναι πολύ κοντά στην πυθαγόρεια αριθμολογία, δηλαδή δεν ήταν ένα δόγμα. (...) Η Ακαδημία έχει μια μεγάλη διάρκεια ζωής. Έχουμε 3 αρχαίους, οι οποίοι μας δίνουν την ιστορία της Ακαδημίας και μας τη χωρίζουν σε περιόδους. Ο Διογένης ο Λαέρτιος μας τη χωρίζει σε 3 περιόδους, την Παλαιά, τη Μέση και τη Νέα με αρχηγούς τον Πλάτωνα, τον Αρκεσίλαο και τον Καρνεάδη. Ο Σέξτος ο Εμπειρικός την χωρίζει σε 5 περιόδους και ο Κικέρων σε 2 μόνο, την Παλαιά και τη Νέα. Σίγουρα με τον Αρκεσίλαο έχουμε μια τομή στην Ακαδημία των Αθηνών, γίνεται σκεπτική σχολή, μπαίνει ο σκεπτικισμός και συνεχίζει με τον Καρνεάδη (...) Ο Φίλων ο Λαρισιαίος ως σχολάρχης εγκαταλείπει την Ακα-

δημία και την Αθήνα και φεύγει. Και αυτό είναι το τέλος της Ακαδημίας του Πλάτωνα στον συγκεκριμένο χώρο. Εκτοτε στο συγκεκριμένο χώρο της Ακαδημίας του Πλάτωνα δεν λειτουργεί Πλατωνική Σχολή. Τελειώνει με τον Σύλλα και την καταστροφή των Αθηνών. (...) Ο Παισαίνιος, περιηγητής, όταν μας μιλάει για την Αθήνα, μας αναφέρει ότι στην Ακαδημία υπάρχουν μόνο ερείπια και δεν αναφέρει τίποτα για τους φιλοσόφους στην Αθήνα. Γενικά, κατά πολλούς, η Ακαδημία έχει κλείσει, σταματάει υπάρχει μια ασυνέχεια της Σχολής του Πλάτωνα για κάμποσους αιώνες. (...) Εκεί που γίνεται η αναβίωση της Ακαδημίας ήταν με τον Νεοπλατωνισμό. Νεοπλατωνικοί έρχονται στην Αθήνα και ξαναϊδρύουν την Ακαδημία, στον 4ο αιώνα μ.Χ και θεωρούν τους εαυτούς τους διαδόχους του Πλάτωνα. Έτσι αναφέρονται ως διάδοχοι. Λέμε Πρόκλος διάδοχος, ο Πρόκλος η σημαντικότερη μορφή, αλλά αυτός που φαίνεται ότι ξαναϊδρύει τη σχολή συστηματικά, είναι ο Πλούταρχος ο Αθηναίος, παρέα με τον Συριανό, έναν μεγάλο φιλόσοφο εκείνης της εποχής. Μετά ακολουθεί ο Πρόκλος και άλλοι. Βέβαια το 529 μ.Χ ο Ιουστινιανός κλείνει όλες τις φιλοσοφικές σχολές και μαζί με αυτές την Ακαδημία. Τελευταίος σχολάρχης ήταν ο Δαμάσκιος, αλλά υπήρχαν και άλλοι εκπρόσωποι όπως ο Αγαθίας, ο Σιμπλικίος και άλλοι. Η ειρωνεία της ιστορίας είναι η εξής: Όταν ο Έλληνας αυτοκράτορας ή ο μέγας αυτοκράτορας, καταργεί τη φιλοσοφική σχολή, η οποία συνεχίζει τον ελληνικό πολιτισμό και το ελληνικό πνεύμα, οι άνθρωποι αυτοί, φορείς του ελληνικού πνεύματος, βρίσκουν καταφύγιο στην αυλή του Χορορό, του Πέρση βασιλιά. (...)

Παιδεία: Η ιστορική διαδρομή ενός

Της Πέπης Ρηγοπούλου
—Τμήμα Επικοινωνίας και
Μ.Μ.Ε. του Πανεπιστημίου
Αθηνών—

Είναι κοινός τόπος των ιστοριών της φιλοσοφίας και του πολιτισμού ότι οι σοφιστές δίδασκαν επί πληρωμή, ενώ ο Σωκράτης ασκούσε την παιδεία δωρεάν. Και ακόμη ότι, στο σημείο αυτό ο Πλάτων, από την στιγμή που ίδρυσε την Ακαδημία, ακολούθησε το παράδειγμα του δασκάλου του. Αυτό για το οποίο θα ήθελα να μιλήσουμε είναι το είδος αυτής της δωρεάς και η διαδρομή που ακολούθησε το μήνυμά της.

Θα έπρεπε να ξεκινήσουμε με μια διευκρίνιση. Είπα ότι οι σοφιστές δίδασκαν, ενώ ο Σωκράτης ασκούσε δωρεάν παιδεία. Οι σοφιστές ήταν πολύ μορφωμένοι άνθρωποι, συνήθως Έλληνες από άλλες πόλεις που πληρωνόταν για να ετοιμάσουν τους μαθητές τους για την πολιτική σταδιοδρομία στην εκκλησία του δήμου. Οι δισοί λόγοι στους οποίους ασκούσαν τους πελάτες τους ακόνιζαν την ικανότητά τους να συλλαμβάνουν το επιχείρημα και το αντεπιχείρημα και να μπορούν να κερδίζουν τις ρητορικές αναμετρήσεις. Δεν ήταν σε καμία περίπτωση όλοι το ίδιο πράγμα. Υπάρχουν μεγάλες διαφορές ανάμεσα στην διδασκαλία του Πρωταγόρα, του πιο φιλοσοφημένου από τους Σοφιστές και άλλους όπως ο Γοργίας που προσέφερε μια πιο τεχνική γνώση. Οι σοφιστές άνοιξαν πολλούς δρόμους στην ρητορική, στην γλωσσολογία, στην ανθρωπολογία και οπωσδήποτε, αν δεχτεί κανείς την λογική της διδασκαλίας τους άξιζαν τα χρήματα που πληρωνόταν.

Οι μαθητές του Σωκράτη δεν ήταν φτωχότεροι από αυτούς των σοφιστών. Πολλές φορές στους διαλόγους, όπως στον Πρωταγόρα και στον Γοργία τους βλέπουμε να διεκδικούν το ίδιο ακροατήριο. Η διαφορά βρίσκεται στο ότι η παιδεία που προσέφερε ο Σωκράτης ήταν διαφορετικού χαρακτήρα και μάλιστα τέτοιου που να μην μπορεί να αποτιμηθεί με το χρήμα. Η παιδεία που έδινε ο Σωκράτης δεν μπορούσε να εξαντληθεί σε αυτό που θα ονομάζαμε σήμερα ένα ωρολόγιο πρόγραμμα διδασκαλίας. Μπορεί κατά βάθος να ήταν πιο οργανωμένη από αυτή των σοφιστών, γιατί ο συστηματικός έλεγχος που ασκούσε κάθε καθιερωμένη ιδέα ήταν από μόνος του το πιο φιλόδοξο πρόγραμμα. Όπως όμως είπε στην Απολογία του η

πραγματική του απολογία ήταν η ίδια η ζωή του. Με την ίδια λογική η παιδεία που ασκούσε ήταν η ζωή του, είτε επρόκειτο για τις συζητήσεις που άνοιγε στα γυμναστήρια, είτε για όσο συζητούσε με τον Φαίδρο και με άλλους φίλους του στους περιπάτους στην εξοχή, είτε τέλος αυτά που εψήφιζε όταν όλοι οι άλλοι φοβόντουσαν να ψηφίσουν, όπως έκανε το 407, όταν αρνήθηκε να καταδικάσει άδικα τους νικητές στρατηγούς της ναυμαχίας των Αργινουσών.

Αυτό για το οποίο θα προτείνω να μιλήσουμε είναι ο τρόπος με τον οποίο έβλεπε ο Πλάτων την σωματική παιδεία. Ας προσπαθήσουμε να ξεκαθαρίσουμε ένα πράγμα: Όταν λέμε μιλά, διδάσκει ο Σωκράτης και μιλά ο Πλάτων δεν μπορούμε ποτέ να είμαστε σίγουροι για το ποιος μιλά αληθινά. Δεν ξέρουμε τι είπε πράγματι ο Σωκράτης και τι οφείλεται στην δημιουργικότητα του Πλάτωνα. Ο Σωκράτης ίσως να είναι, σε ένα τουλάχιστον βαθμό, μια μάσκα ένα προσωπίο του Πλάτωνα. Αλλά εδώ πρέπει να κάνουμε μια διευκρίνιση. Το προσωπίο δεν είναι υποχρεωτικά κάτι το επιφανειακό. Μπορεί αντίθετα να εκφράζει το βάθος της ψυχής. Και ο ίδιος ο θεός Διόνυσος ήταν με μια έννοια ένας θεός, προσωπίο. Ίσως πάλι ο Πλάτων να φέρει μέσα στην ψυχή του κάτι που είναι μαζί ο πραγματικός Σωκράτης και ταυτόχρονα κάτι άλλο που μπορεί να είναι και η φωνή του Πλάτωνα που διαλέγει αυτό τον δρόμο για να εκφραστεί. Να δώσει την δική του φωνή σε ένα νεκρό, ένα δολοφονημένο δάσκαλο, που η μορφή του, μετά την δολοφονία, κέρδισε ένα τεράστιο ανάστημα. Πιστεύω ότι ο τρόπος που ο Σωκράτης ασκούσε την παιδεία και με τον λόγο και με την φωνή του και ο τρόπος με τον οποίο ο Πλάτων σκηνοθετεί φιλοσοφικά αυτά τα σωματικά μαθήματα στους διαλόγους έχουν να κάνουν με το είδος της παιδείας που ασκήθηκε για μία σχεδόν χιλιετία στην Ακαδημία και παραδόθηκε στην μακρά ιστορική διάρκεια φτάνοντας ίσως, λέω ίσως, μέχρι και μας. Θα προσπαθήσω να εξηγηθώ παίρνοντας για παράδειγμα το

πως ο Σωκράτης – και ο Πλάτωνας μέσα από την μάσκα του Σωκράτη και μέσα από την πολυφωνία ενός ; από τους πιο σημαντικούς διαλόγους έβλεπε αυτό το ζήτημα της δωρεάς. Το παράδειγμα θα είναι το Συμπόσιο.

Το Συμπόσιο μιλάει μέσα από τις φωνές όλων των ομιλητών, όλων των ρόλων του θα λέγαμε βλέποντάς το θεατρικά, για τον έρωτα. Τον έρωτα από διαφορετικές σκοπιές και σε διαφορετικά επίπεδα. Τον έρωτα σαν ένα δαίμονα, ούτε θεό ούτε άνθρωπο, σαν ένα μεταξύ στέρσης και πλήρωσης, μια κίνηση για να πάμε από την έλλειψη στην πλήρωση, που είναι αυτού ή εκείνου του είδους η ικανοποίηση. Από το Συμπόσιο θα απομονώσω τις τρεις πιο διάσημες ομιλίες. Η πρώτη ομιλία, ο πρώτος ρόλος είναι αυτός του Αριστοφάνη που, όπως συμβαίνει και στις κωμωδίες του παντρεύει το γκροτέσκο και το υψηλό, το γέλιο και την συγκίνηση, τον καυχασμό κάτω από την σοβαρότητα. Ο Αριστοφάνης μας μιλά για την μοίρα του αρχέγονου κυκλικού όντος με τέσσερα πόδια χέρια και λοιπά που τα δύο μέρη του ήταν δύο άνθρωποι, ενωμένοι και απόλυτα ευτυχισμένοι. Η ευτυχία αυτή ήταν τόσο μεγάλη που κίνησε τον φθόνο του πατέρα των θεών ο οποίος χώρισε το αρχέγονο πλάσμα σε δύο μέρη. Από τότε τα δύο μέρη τρέχουν στον κόσμο και αλλάζουν εραστής προσπαθώντας να βρουν αυτό το οποίο είχαν χάσει. Αυτοί που ανήκαν σε ένα αποκλειστικά ανδρικά διπλό προτιμούν την ανδρική ομοφυλοφιλία, γιατί, λέει ο Αριστοφάνης, είναι πολύ άντρες. Η παρατήρηση είναι ακόμα πιο ενδιαφέρουσα γιατί ο Αριστοφάνης απευθύνει τον λόγο στον Αγάθωνα, τον οποίο στους Βατράχους παρουσιάζει ως παρενδεδυμένο γυναικωτό, τραβεστί. Αυτές που είναι από ανήκαν σε ένα αποκλειστικά ον, τις γυναίκες. Και μάλιστα, αν ξαναβρούν το διπλό που τους λείπει, θα ήθελαν ο Ήφαιστος με μία δεύτερη επέμβαση να τους ξανακολλήσει για πάντα.

Ίσως η πιο σοβαρή απόφαση του λόγου του Αριστοφάνη είναι όταν δηλώνει ότι οι άντρες εραστής που γυρεύουν άντρες το κάνουν το όμοιοι αυτοίς ασπαζόμενοι, διότι

αγαπούν το όμοιό τους. Ο νεαρός Αγάθωνας που θα ακολουθήσει θα κάνει με την ομιλία του τον ύμνο ενός σωματικού και ποιητικού έρωτα φανατικά στραμμένου στο όμοιο.

Τώρα έρχεται η ώρα να ανέβει στην σκηνή το ανόμοιο. Μιλά ο Σωκράτης, δηλαδή ο Πλάτων που γράφει για το έργο που λέγεται Συμπόσιον τον ρόλο του Σωκράτη. Αλλά ο Σωκράτης ανεβαίνει στην σκηνή για να μιλήσει κάποιος άλλος. Η Μάντισσα Διοτίμα από την Μαντινεία. Τι είναι η Διοτίμα; Μια μάσκα που φοράει ο Σωκράτης, μάσκα του Πλάτωνα; Ή μήπως μια γυναίκα, αφού ο Paul Cartledge στο βιβλίο του που περιέχει βιογραφίες Ελλήνων μιλά για αυτήν σαν να ήταν ιστορικό πρόσωπο; Ότι και να συμβαίνει αυτό που εισέρχεται στη σκηνή είναι ένας πολύ γυναικείος λόγος που εισβάλλει στον κλειστό κόσμο των ανδρών του Συμποσίου. Αν και γραμμένος από έναν άνδρα, ο φιλοσοφικός ρόλος Διοτίμα, μοιάζει από την άποψη αυτή με την Μήδεια, την Αντιγόνη, την Κλυταιμνήστρα. Είναι η γυναίκα, αποκλεισμένη από την εκκλησία του Δήμου και από τα δικαστήρια αλλά πρωταγωνιστικά παρούσα, αιγισματικά παρούσα, στην σκηνή όχι του θεάτρου, αλλά του στοχασμού. Τα δύο κομμάτια του όντος του αριστοφαιλικού μονολόγου δεν μπορούν παρά είτε να ζουν χωρισμένα είτε να αθροισθούν και το ένα συν ένα να γίνει δύο. Με την είσοδο της Διοτίμας η παρέλαση των μονολόγων σταματά. Ο διάλογός της με τον Σωκράτη παίρνει την μορφή πλατωνικού διαλόγου μέσα στον διάλογο, όπως λέμε στον Ευριπίδη (Θεομοφοριάζουσες) και στον Σαίξπηρ «θέατρο εν θεάτρω». Η Διοτίμα οδηγεί στο θέμα έρωτας τον Σωκράτη από το κεράκι, όπως και ο Σωκράτης οδηγεί τον κάθε Φαίδρο από το κεράκι σε άλλους διαλόγους. Και τι του λέει. Του λέει πως στον έρωτα στον οποίο εκείνη τον μπει, το ένα συν ένα δεν κάνουν πα δύο, αλλά δύο συν ένα. Γιατί ο έρωτας αυτός είναι τοκετός μέσα στην ομορφιά, τόκος εν τω καλώ. Ο έρωτας αυτός δεν ικανοποιεί τον άνθρωπο ως έχει. Τον μεταμορφώνει. Τον κάνει κάτι άλλο και κάτι

δώρου

παραπάνω. Τον κάνει θάνατο γιατί με την τεκνογονία καταφέρνει να διαιωισθεί. Αλλά ότι είναι για το σώμα η τεκνογονία, είναι η μελέτη για την ψυχή.

Να λοιπόν που ο έρωτας είναι και μελέτη, παιδεία. Είναι η ώρα να ανατραπεί η κοσμιότητα και να μπει κάποιος άλλος στη σκηνή. Ο Αλκιβιάδης, νάρκισσος, δημαγωγός, έκλυτος, απaráμιλλος πολεμιστής, μεθυσμένος γλεντοκόπος χυμεί μέσα στον χώρο του συμποσίου. Δεν θα κρατήσω τα λόγια του ως έχουν. Θα τα μεταφέρω μέσα στον χρόνο μιας και, έτσι κι αλλιώς, ότι κι αν λέμε για το τότε το λέμε τώρα, για χάρη του τώρα. Ο Αλκιβιάδης, μας λέει ότι ο Σωκράτης είναι όντως ένα προσώπειο. Με τα ανοικτά ρουθούνια, τα κοντρά χείλη και τα γουρλωμένα του μάτια μοιάζει με τον Σάτυρο Μαρούα, τον οάτυρο θυμίζω που έγδαρε ο Απόλλων διότι τόλμησε να τον συναγωνιστεί στη μουσική. Όμως η μουσική που παίζει ο Σωκράτης Μαρούας είναι διαφορετική. Ο Αλκιβιάδης, από αλαζονεία και ναρκισσοισμό, δοκίμασε να τον αποπλανήσει ερωτικά. Απέτυχε. Και από τότε έπαθε αυτό που δεν θα φανταζόταν ποτέ. Άρχισε να ντρέπεται. Όχι για το ότι είχε ριχτεί του Σωκράτη, γιατί τα ερωτικά δεν ήταν για τους αρχαίους δεμένα με αυτό που μετά από τον

Χριστιανισμό ονομάζουμε αμαρτία, αλλά γιατί η μάσκα του Μαρούα αντιπροσώπευε μια ένα ον που ζούσε για κάτι πιο σημαντικό από όλα όσα ήταν ως τότε η ζωή του νεαρού αριστοκράτη. Απ' έξω η μάσκα γελά συνεχώς. Μέσα όμως στην ψυχή του Σωκράτη κρύβονται αγάλματα χρυσά και θεία και πάγκαλα και θαυμαστά. Περισσότερο. Η μάσκα ριζώνει στην καρδιά του νέου, του διδάσκει αυτό τον δρόμο προς ένα μαγευτικό αλλιώς. Ο Αλκιβιάδης κυριεύεται από το μάθημα, ζει από κει και πέρα έχοντας μέσα στην ψυχή του το ερώτημα: Άραγε αυτό που κάνω ή που δεν κάνω είναι κάτι που θα ενέκρινε ο δάσκαλός μου; Όταν σφάλει, όταν αδικεί, όταν γίνεται υβριστής ντρέπεται τον δάσκαλό του. Θα μπορούσαμε να δώσουμε πολλές ονομασίες σε αυτή την μεταμόρφωση, που γίνεται στην ψυχή του Αλκιβιάδη. Να μιλήσουμε για μια μεταρροιακή ερωτική επιθυμία. Να υποστηρίξουμε ότι βρισκόμαστε μπροστά στην ανάδυση ενός κυριαρχικού υπερεγώ, που φορά την μάσκα του Μαρούα και που κυβερνά την ψυχή του Αλκιβιάδη, του Πλάτωνα που γράφει για τον Αλκιβιάδη. Αλλά δεν πρέπει να λησμονούμε ότι ο Πρωταγόρας, ο πρώτος των σοφιστών, έχει διδάξει στον ίδιο τον Σωκράτη και σε μας ότι η αιδώς (μαζί με την δίκην), είναι το δώρο του Διός και το κοινό στοιχείο των ανθρώπων που εγγυάται την ικανότητα να ασκούν την πολιτική. Με δυο λόγια: Χωρίς αιδώ, χωρίς τοίπα, δεν υπάρχουν ούτε πολίτες, ούτε πόλεις ούτε πολιτική. Και η αιδώς είναι καρπός μια ερωτικής μαγανείας που την ονομάζουμε παιδεία.

Αυτό το είδος της παιδείας που κάνει τον άνθρωπο να μην είναι ξετοίπωτος και συνεπώς τον κάνει ικανό για πολιτική ήταν το βαθύτερο έργο της πλατωνικής Ακαδημίας. Όμως αυτό το είδος της παιδείας δεν μπορούσε, να μεταδοθεί με λόγια ή μάλλον μόνον με λόγια. Το μέτρο και το κλειδί της ήταν και είναι ακόμη ότι, παρ' όλες τις δυσκολίες, οι λέξεις και τα πράγματα μπορούν να συ-

ναντηθούν. Μέσα ωστόσο από μια τέτοια οπτική αναδύεται ένα ακόμη στοιχείο. Στον χώρο της Ακαδημίας υπήρχε ένα γυμναστήριο, όπου κάπου κοντά χτίστηκε και η σχολή. Το στοιχείο του αγώνα μοιάζει να περάσει από τον ένα χώρο στον άλλο. Από το γυ-

μναστήριο των σωμάτων στο γυμναστήριο των χαρακτήρων. Όχι πια μόνο οι αγώνες της πάλης και του παγκρατίου, του άλματος και των δρόμων. Αλλά ένα άλλο αγώνισμα που ο δρόμος του δεν σταματά, δεν θα σταματήσει παρά όταν σταματήσει η ζωή. Ας ξα-

ναδούμε, κλείνοντας, τον Σωκράτη, που δεν υποκύπτει στα θέλητρα του Αλκιβιάδη, όχι από μιζέρια και καθωσπρεπισμό, αλλά γιατί κάποια άλλα θέλητρα που έχουν να κάνουν με την γέννηση της ομορφιάς στην ψυχή του μαθητή του τον ενδιαφέρουν πιο πολύ. Αν όμως το μάθημα γεννήσει την ομορφιά, την δικαιοσύνη, την τοίπα, αυτός ο τοκετός δεν μπορεί να εξαργυρωθεί από τον δάσκαλο. Οπως μας είπε η Διοτίμα είναι το ένα συν ένα ίσον δύο συν. Μια τέτοια παιδεία μας ξεπερνά και ενώ είμαστε αδύναμοι, φθονερά, αστεία, εγωιστικά όντα, γινόμαστε, αν το μάθημα πετύχει, αν το μάθημα γράψει στις ψυχές, ανιδιοτελείς. Γυμναζόμαστε στο να δεχόμαστε και να δίνουμε την δωρεά. Γυμναζόμαστε, εμείς οι δάσκαλοι να αποδεχόμαστε ότι αυτό που θα γεννηθεί δεν μας ανήκει, δεν είναι εμείς και δεν είναι καν ο μαθητής, γιατί ο μαθητής θα έχει μεταμορφωθεί, θα έχει γίνει άλλος. Αν κάτι τέτοιο υπάρχει, αν η παιδεία είναι παιδεία ζωής, τότε είναι εξ ορισμού δωρεάν, γιατί μια ζωή, η οποία ζωή δεν μπορεί να αποσιμηθεί. Εδώ, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ανιδιοτέλεια της δωρεάν παιδείας που ήταν ο νόμος της Ακαδημίας συναντά ίσως την ανιδιοτέλεια της αισθητικής κρίσης και γενικότερα την ανιδιοτέλεια της κάθε κρίσης στον Ιμάνουελ Καντ. Υπάρχει, λέει ο Καντ, μια δυνατότητα για κρίση, μια ορμή για κρίση που μας επιτρέπει, μάλλον μας υποχρεώνει, να κρίνουμε θετικά αυτά που δεν μας συμφέρουν. Υπάρχει μέσα μας κάτι πιο δυνατό από τις επιθυμίες και τα συμφέροντά μας. Αν όμως κάτι τέτοιο υπάρχει, έστω και δύναμι, μέσα μας και μέσα στους άλλους ανθρώπους, τότε αυτό το κοινό στοιχείο που μας ξεπερνά μας επιτρέπει να μιλάμε για κοινότητα, για πόλη για πολιτική χωρίς να εξαπατούμε τον εαυτό μας και τους άλλους. Αυτό το κοινό που μας ξεπερνά μοιάζει να ήταν το μυστικό της μάσκας του Μαρούα. Αυτό ήταν μάθημα της Ακαδημίας. Το μάθημα που τόσο χρειαζόμαστε σήμερα.

«Η Ακαδημία του Πλάτωνος στον Παγκόσμιο Πολιτισμό και ο Χώρος στην Αθήνα του Σήμερα».

ΤΕΤΑΡΤΗ 3 ΜΑΡΤΙΟΥ 2010, 10.00 π.μ.
Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Αθήνας, Ακαδημίας 18, 1. όροφος

Η Επιτροπή Κατοίκων της Ακαδημίας Πλάτωνος διοργανώνει Ημερίδα για:

- Την πολιτιστική και ιστορική σημασία της Ακαδημίας του Πλάτωνος
- Τη σωτηρία, ανάπλαση και ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου και της ευρύτερης περιοχής του.

Α' ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «Η Ακαδημία του Πλάτωνος στον παγκόσμιο πολιτισμό»

Καρασμάνης Βασίλης, καθηγητής, Τμήμα ΕΜΦΕ, ΕΜΠ

Κοντογιώργης Γιώργος, καθηγητής, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Ρηγοπούλου Πέπη, καθηγήτρια, Τμήμα ΕΜΜΕ Πανεπιστημίου Αθηνών

Β' ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «Ανάπλαση-ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου και της ευρύτερης περιοχής»

Αυγερινού Σοφία, καθηγήτρια, Αρχιτεκτονική Σχολή, ΕΜΠ, Αντιπρόεδρος

ICOMOS, μέλος του Διεθνούς Εκτελεστικού Συμβουλίου ICOMOS

Γκανιτάσας Βασίλης, Αν. Καθηγητής, Αρχιτεκτονικής Σχολής, ΕΜΠ

Πορτάλιου Ελένη, Καθηγήτρια, Αρχιτεκτονική Σχολή, ΕΜΠ

<http://www.akadimia-platonos.blogspot.com>

Η ανάδειξη των Αρχαιολογικών χώρων στο σύγχρονο

**Της Σοφίας
Αυγερινού-Κολώνια
—Καθηγήτρια Ε.Μ.Π. και
Αντιπρόεδρος ICOMOS, μέ-
λους του διεθνούς εκτελεστι-
κού συμβουλίου ICOMOS—**

Κάθε πόλη συνιστά έναν εξελισσόμενο οργανισμό με ιδιαίτερη ταυτότητα, που εμπεριέχει και διαδίδει έναν ιδιαίτερο πολιτισμό μεταβαλλόμενο στο χρόνο, περικλείει την κληρονομιά της ιστορίας. Αποτελεί έκφραση και προβολή στο χώρο των οικονομικών και κοινωνικών σχηματισμών, όπως αυτοί εξελίσσονται ποσοτικά και μεταβάλλονται ποιοτικά στη χρονική διάρκεια.

Στη σημερινή ημερίδα κατατίθενται τέσσερα σημεία προβληματισμού για το ζήτημα της ένταξης των αρχαιολογικών χώρων στη ζωή της σύγχρονης Αθήνας.

Σημείο πρώτο: Σύγχρονη Αθήνα: μία νέα πόλη πάνω σε Παλιές

Όπως εκατοντάδες ιστορικές πόλεις και χωριά της χώρας, η πρωτεύουσα αποτελεί μια σύγχρονη κατασκευή πάνω σε παλιότερα ιστορικά στρώματα. Οικισμένη από την προϊστορική εποχή η Αθήνα τόσο στην κεντρική, όσο και στην ευρύτερή της περιοχή, συμπεριλαμβάνει τόπους ιστορικούς και στοιχεία ιστορικής μνήμης, όλων των περιόδων.

Η ιστορία είναι παντού παρούσα και η ίδια η πόλη την αποκαλύπτει μέσα από τους μετασχηματισμούς και τις επεκτάσεις στα πλαίσια της μεταπολεμικής υπερεκμετάλλευσης και αστικοποίησής της. Τα ιστορικά κατάλοιπα αποκαλύπτονται, από τις εργασίες θεμελίωσης των απαιτούμενων για τη λειτουργία των σύγχρονων κατασκευών της πόλης, ή ενσωματώνονται κατά τις επεκτάσεις της.

Η Ακαδημία Πλάτωνος είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα. Τα 150 στρέμματα της σημερινής της έκτασης αποκτήθηκαν έπειτα από τις συνεχείς και μακροχρόνιες απαλλοτριώσεις της Γ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, ενέργειες οι οποίες σήμερα ακόμη δεν έχουν ολοκληρωθεί.

Σημείο δεύτερο: Οι αρχαιολογικοί χώροι αποτελούν εμπόδια και λει-

τουργικά κενά για την εφαρμοζόμενη πολεοδομική πρακτική.

Τα πολεοδομικά εργαλεία που θεσπίστηκαν με το νομικό πλαίσιο των τελευταίων χρόνων, όπως για παράδειγμα η μεταφορά του Συντελεστή Δόμησης, ο Αστικός Ανασχεδιασμός, δεν έχουν κατά κανόνα ενεργοποιηθεί, ώστε να υπάρχει ουσιαστική δυνατότητα ανάδειξης των αρχαιολογικών χώρων μέσω πολεοδομικών παρεμβάσεων, με αποτέλεσμα είναι να προκύπτουν άστοχοι χειρισμοί.

Επιπλέον, δεν διαμορφώνεται σύγκλιση μεταξύ πολεοδομικού σχεδιασμού και πολιτικής προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως αποδεικνύεται από τον τελικό χειρισμό πολλών παραδειγμάτων από το κέντρο της Αθήνας, όπως άλλωστε συμβαίνει στην περίπτωση της Ακαδημίας Πλάτωνος.

Η προωθούμενη πολεοδομική πρακτική συχνά χειρίζεται τους αρχαιολογικούς χώρους ως «εμπόδια» ή ως «κενούς» λειτουργικά χώρους, αδυνατώντας να τους εντάξει σε μια προοπτική βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Οι εκκρεμείς σωστικές ανασκαφές αποτελούν συχνό φαινόμενο σε κεντρικές αστικές περιοχές λόγω των μεγάλων καθυστερήσεων από την εφαρμογή του θεσμού της απαλλοτρίωσης.

Καθόλη την μεταπολεμική περίοδο οι δυτικές συνοικίες του Δήμου της Αθήνας, όπως ο Κολωνός, τα Σεπόλια, η Ακαδημία Πλάτωνος, δεν παρουσίαζαν ενδιαφέρον για πολεοδομικές παρεμβάσεις από την πλευρά του Δήμου ή των Υπουργείων.

Η σημασία τους για την ιστορία αλλά και τη ζωή της σύγχρονης πόλης και για πρώτη φορά από το ΡΣΑ του 1985, από το οποίο προτείνεται άλλωστε η σύνδεσή τους με την «ιστορική Αθήνα» μέσω της ενοποίησης των Αρχαιολογικών Χώρων.

Μετά από μία περίοδο αναστολής της ολοκλήρωσης του Σχεδίου, η «Μελέτη Πολεοδομικού Ανασχεδιασμού» που προωθεί ο Δήμος της Αθήνας διαμορφώνει συνθήκες «πολεοδομικής ενεργοποίησης» οικοπεδικών εκτάσεων στις παρυφές του αρχαιολογικού χώρου.

Σημείο τρίτο: Η σύγκυση για το αντικείμενο προστασίας: τι προστατεύεται και ποιος, τελικά, το προστατεύει;

Διεθνή κείμενα όπως η Χάρτα της Βενετίας, η Σύμβαση της Παγκόσμιας Κληρονομιάς, η Σύμβαση της Γρανάδας, που διατυπώθηκαν από ειδικούς στο πλαίσιο διεθνών, κυβερνητικών και μη, οργανισμών εισάγουν την έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπου συμπεριλαμβάνονται:

- τα μνημεία,
- τα αρχιτεκτονικά σύνολα και
- οι τόποι, ως σύνθετα έργα των ανθρώπων και της φύσης

Είναι χαρακτηριστικό, ότι τα κείμενα αυτά αναγνωρίζουν πως η έννοια του ιστορικού μνημείου δεν καλύπτει μόνο το μεμονωμένο αρχιτεκτονικό έργο, αλλά και την ευρύτερη αστική ή αγροτική τοποθεσία, όπου αυτό εντάσσεται, μαρτυρώντας έναν ιδιαίτερο πολιτισμό ή ένα ιστορικό γεγονός. Αυτό μάλιστα ισχύει όχι μόνο για τις μεγά-

λες δημιουργίες, αλλά και τα ταπεινά έργα, που απέκτησαν με τον καιρό ιδιαίτερη πολιτιστική σημασία.

Η Ελλάδα, στο σημείο αυτό παραθέτει μία ασαφή, ανεπαρκή και συγκεχυμένη νομοθεσία (Ν.3028/02 Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς), που δεν αρκεί για την αντιμετώπιση της λειτουργικής ενσωμάτωσής των υλικών και άυλων πολιτιστικών αγαθών σε μια πολιτική βιώσιμης προστασίας και ανάπτυξης.

Πολύ περισσότερο η νομοθεσία της προστασίας δεν συνδέεται με τα πολεοδομικά εργαλεία, που έχουν εισαχθεί από τον ΓΟΚ και τους Ν.2508/97 (Βιώσιμη ανάπτυξη Πόλεων και Οικισμών), Ν.2742/99 (Χωροταξικός Σχεδιασμός και Αειφόρος Ανάπτυξη).

Από τις παράλληλες αρμοδιότητες των βασικών φορέων προστασίας, δηλαδή σήμερα ΥΠΠΟ-Τουρισμού και ΥΠΕΧΩΔΕ, σήμερα ΥΠΕΚΑ, δημιουργείται περαιτέρω σύγκυση, ενώ απουσιάζουν οι αναγκαίοι συντονισμοί, που απαιτούνται κατά τις ενέργειες προστασίας.

Η προστασία και η ένταξη των αρχαιολογικών χώρων στη ζωή της σύγχρονης πόλης υποδεικνύεται από τη Σύμβαση της Γρανάδας, που η χώρα μας προσυπέγραψε το 1985 και κύρωσε το 1992 καθιστώντας την, ελληνικό νόμο (Ν. 2039/92). Ο νόμος αυτός, που παραμένει ανενεργός και εκτός των μεγάλων συζητήσεων για τη σύγχρονη πολιτική προστασίας (γιατί άραγε;) υποδεικνύει με το άρθρο 10 μια αναγκαία σύγκλιση. Να ενταχθεί δηλαδή η προστασία της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς στα πλαίσια και στις διαδικασίες του πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού.

Η Ακαδημία Πλάτωνος αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα. Η ιστορική της αξία τεκμηριώνεται. Το ΥΠΠΟ-Τουρισμού και η ΕΑΧΑ θεομοθετούν την προστασία και προτείνουν την ολοκλήρωση της ενοποίησης αρχαιολογικών χώρων, την χωροθέτηση του Νέου Μουσείου, εντούτοις η Πολεοδομική Μελέτη Ανασχεδιασμού του Δήμου Αθηναίων προβλέπει οικοπεδοποιήσεις και κυκλοφοριακές ρυθμίσεις. Ποιος τελικά έχει την αρμοδιότητα προστασίας, ανάδειξης και ένταξης στη ζωή της πόλης;

Σημείο τέταρτο: Η αρχιτεκτονική και η πολεοδομική πλευρά του ζητήματος

Το πρόβλημα του χειρισμού των αρχαιολογικών χώρων έχει λοιπόν δύο αναπόσπαστες μεταξύ τους πλευρές: την αρχιτεκτονική και την πολεοδομική.

- Η διευθέτηση των αρχαιολογικών χώρων αποτελεί ένα σύγχρονο αρχιτεκτονικό θέμα, που επβάλλει μια ερμηνευτική και κριτική ανάλυση. Οι σύγχρονοι μελετητές οφείλουμε να οδηγήσουμε το χρήστη, τον κάτοικο της πόλης, ή τον επισκέπτη της, στην ανακάλυψη και στην ερμηνεία της ιστορικής μνήμης διαμέσου της περιήγησης και της παιδευτικής-ψυχαγωγικής διαδικασίας. Η αποκατάσταση των ιστορικών ενστίπων στα πλαίσια της σύγχρονης πόλης αποκτά έτσι, λειτουργική και πολιτιστική σημασία.
- Οι ενόπτες αυτές είναι αναγκαίοι πλέον

να ενταχθούν στις παρεμβάσεις μητροπολιτικής σημασίας της πόλης. Η ολοκλήρωση της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων της πρωτεύουσας και η ενσωμάτωση της Ακαδημίας Πλάτωνος είναι θετικός στόχος στην κατεύθυνση ανάκτησης της συνοχής της πόλης στα πλαίσια της δημιουργικής ανάδειξης αυτής της πολιτιστικής κληρονομιάς και μιας δυναμικής αλληλεπίδρασης μεταξύ μιας πολιτιστικής πολιτικής και μιας πολιτικής βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.

Η τεκμηρίωση της ιστορικότητας και η καταγραφή των ουσιαστών δεδομένων, που θα πρέπει να διασωθούν ώστε να κληροδοτηθούν στις επόμενες γενιές, στα πλαίσια μιας βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, αναγνωρίζονται ως ένας ιδιαίτερος και σημαντικός συντελεστής βιώσιμης ανάπτυξης.

Οι διατηρητέες πολεοδομικές ενότητες της πόλης και στην προκειμένη περίπτωση η Ακαδημία Πλάτωνος, θα πρέπει να καθορίζονται τελικά από ένα σαφές θεσμικό πλαίσιο και τις διαδικασίες, που απορρέουν από τη συνδυασμένη λειτουργία δημοσίων και ιδιωτικών πρωτοβουλιών.

Σε κάθε περίπτωση όμως, οι εμπειρίες προστασίας των ιστορικών πόλεων αποδεικνύουν ότι οι παρεμβάσεις θα πρέπει να γίνονται προσεκτικά, με μέθοδο και πειθαρχία στα πλαίσια μιας φιλοσοφίας ήπιας αστικής διαχείρισης και προσαρμοσμένες στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε περίπτωσης χωρίς δογματισμούς.

Μία ουσιαστική και επιστημονική πρόταση επιβάλλεται να αξιολογεί την πραγματικότητα, συνδυάζοντας τα ποσοτικά με τα ποιοτικά δεδομένα: τα δημογραφικά μεγέθη, την παραγωγική βάση, την ιστορική - κοινωνικοοικονομική σημασία, τα γεωγραφικά δεδομένα, το ρόλο των συντελεστών της τοπικής ανάπτυξης και συγκεκριμένα των χρηστών.

Τα μέσα που χρειάζεται να επιστρατευθούν επίσης υπερβαίνουν το επίπεδο του φυσικού σχεδιασμού. Η ρύθμιση του ιδιοκτησιακού προβλήματος και η εναρμόνιση γενικότερα των παρεμβάσεων με τη λειτουργία της παραγωγικής βάσης της πόλης αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την επίλυση των προβλημάτων προστασίας. Από την άλλη πλευρά, για την επιτυχία οποιασδήποτε απόφασης, είναι αναγκαία η πληροφόρηση χρηστών και κατοίκων, η ευαισθητοποίηση καθώς και η ενεργή συμμετοχή τους στο σκοπό της προστασίας και αστικής ανάπτυξης.

Οι ιστορικές πόλεις και συνοικίες δοκιμάζονται από τις οικονομικές κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές που οφείλονται σε μια εντεινόμενη και ταχύρυθμη αστικοποίηση. Υποφέρουν από κρίση ταυτότητας, προφανή και στην περίπτωση της Ακαδημίας Πλάτωνος.

Εφαρμόζοντας όμως εναλλακτικές προτάσεις ανάπτυξης βασισμένες στον πολιτισμό βοηθούνται να ανασυντάξουν την εικόνα τους. Από την παραγόμενη υποδομή και ανωδομή οι πρώτοι, που επωφελούνται, είναι οι κάτοικοι της πόλης, επειδή πρόκειται να είναι οι μόνιμοι καταναλωτές των πολιτιστικών της πόρων.

Μία βιώσιμη διαχείριση των πόλεων οφείλει να χρησιμοποιεί ταυτόχρονα και συν-

αστικό ιστό

δυναμμένα, αποτελεσματικά μέτρα και μέσα, επιτρέποντας τη θεματική δικτύωση, με κεντρική ιδέα τον πολιτισμό. Οι πόλεις και οι ιστορικές συνοικίες αποκτούν έτσι νέες δυνατότητες για καλύτερη πληροφόρηση, συντονισμό των προσπαθειών και βελτιωμένη λειτουργικότητα.

ΠΡΟΤΑΣΗ

Για την Ακαδημία Πλάτωνος κατατίθεται η πρόταση να πραγματοποιηθεί ένα Συνολικό Σχέδιο Βιώσιμης (αειφόρου) Αστικής Διαχείρισης και Ανάπτυξης, του οποίου ο φορέας να διαμορφωθεί στα πλαίσια του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου προγραμματικών συμβάσεων (Ν 1256/82 και 3463/06) με ταξί ΟΤΑ, ΝΠΔΔ και δημοσίου.

Το Σχέδιο πρέπει να περιλαμβάνει διεξοδική ανάλυση δεδομένων και αναγνώριση της ιστορικότητας, να υποδεικνύει κατευθύνσεις και ενέργειες στα νομοθετικά – διοικητικά, πολεοδομικά, οικονομικά και κοινωνικά πεδία με τη συναίνεση και την συμμετοχή των κατοίκων.

Οι ενέργειες που αναλαμβάνονται θα πρέπει να εγγράφονται στο Συνολικό Σχέδιο Βιώσιμης (αειφόρου) Αστικής Διαχείρισης και Ανάπτυξης, που θα πρέπει:

- να βασίζεται στο σεβασμό των περιβαλλοντικών αξιών
- να συνεκτιμά τις προβλεπόμενες επιπτώσεις από την αστικοποίηση, τη συγκέντρωση υπηρεσιών και τουρισμού,
- να οριοθετεί τέλους χρήσεις και δραστηριότητες στη βάση ενός συστήματος δεικτών για την πρόληψη των κινδύνων συγκέντρωσης, πίεσης, υπέρβασης της φέρουσας ικανότητας της Συνοικίας Ακαδημίας Πλάτωνος.

Όσον αφορά ειδικότερα στον πολεοδομικό σχεδιασμό ως συστατικό του προαναφερομένου Συνολικού Σχεδίου, θα πρέπει να εφαρμοστεί το άρθρο 15 του 2508/97 ώστε να εκπονηθεί και να εφαρμοστεί σχετική μελέτη.

Κλείνοντας ως θυμηθούμε τα λόγια του πρώτου προέδρου του Διεθνούς Συμβουλίου Μνημείων και Τοποθεσιών (ICOMOS), φορέα που αποτελεί και τεχνικό σύμβουλο της UNESCO, του γάλλου αρχιτέκτονα M. Parent.

«Οι άνθρωποι του καιρού μας είναι εφοδιασμένοι με μέσα επέμβασης στην ίδια τους τη μοίρα, που ποτέ άλλοτε δεν υπήρξαν συγχρόνως τόσο ελπιδοφόρα και τόσο απειλητικά. Η κυριαρχία στο ίδιο μας το πεπρωμένο και, στη συγκεκριμένη περίπτωση, στο περιβάλλον μας, εντάσσοντας εκεί την προστασία των πατρογονικών μας αγαθών, περνάει μέσα από τη λειτουργία μιας Κοινωνίας Δικαίου: Ξέρουμε καλά ότι οι παραδόσεις στο σύγχρονο κόσμο δεν αναλαμβάνουν από μόνες τους την ίδια τους την αρμονική και συμβιβαστική επιβίωση και ότι, όσο δύσκολο κι αν είναι αυτό, πρέπει να καταλήξουμε στη διατύπωση κειμένων γενικής αναφοράς, των οποίων, όμως, η εφαρμογή προσαρμόζεται ειδικά σε κάθε περίπτωση».

Η “Ακαδημία Πλάτωνος” ως θέμα Διαλόγου και Απόθεμα Αξιών

Ζητήματα θεωρητικής ερμηνείας και σχεδιαστικής διαχείρισης

Του κ. Βασίλη Γκανιάτσα
–Αν. Καθηγητής Σχολής
Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
ΕΜΠ / Διευθυντής Τομέα
Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού
ΕΜΠ – Σχολή Αρχιτεκτόνων–

1. Η σημερινή συγκυρία

Το θέμα της σημερινής ημερίδας, έτσι όπως είναι διατυπωμένο, νομίζω ότι δηλώνει και αποτυπώνει εύστοχα το μείζον χωρικό και κοινωνικό ζήτημα της περιοχής της Ακαδημίας Πλάτωνος. Μια περιοχή με συγκεκριμένη διαχρονική υπόσταση, η Ακαδημία Πλάτωνος, ως τόπος με οντολογικό περιεχόμενο και ενσωματωμένες χωρικές και πολιτισμικές αξίες, που όμως σήμερα τείνει να θεωρείται ως υπόλοιπο του πολεοδομικού ιστού, ως εμπόδιο της ανάπτυξης, ως διαθέσιμος χώρος για εκμετάλλευση. Αυτή τη διάκριση τόπου και χώρου θέλω να τονίσω και να εισηγηθώ την αναθεώρηση της περιοχής της Ακαδημίας του Πλάτωνα ως τόπου και ως μνημείου με παγκόσμια σημασία και απήχηση ακριβώς λόγω αυτής της ιδιότητας του ως τόπου.

2. Η δημιουργία της συγκυρίας – συν-καιρίας

Θέλω να τονίσω και ένα σημείο που αφορά την δημιουργία της σημερινής συγκυρίας, γιατί δεν πρόκειται για συγκυρία, δηλαδή τυχαία συνένωση αλλά συν-καιρία, ένα κατάλληλο χρόνο να συζητήσουμε ένα σημαντικό θέμα. Το καιριο γεγονός δηλαδή ότι κάποιοι συμπολίτες μας, κάτοικοι, μέλη του δημοτικού συμβουλίου, πολίτες μπόρεσαν να ξεπεράσουν την καθημερινή αδράνεια και την αφέλεια να αφήνει το χρόνο να κυλά – σαν να ήταν ουδέτερος ενώ είναι φορτισμένες από αλλότριες προθέσεις και βλέψεις – και να σταματήσουν αυτή τη ροή και να αναρωτηθούν τι επιτέλους συμβαίνει με αυτό τον αρχαιολογικό χώρο, με αυτόν τον πολιτισμικό τόπο, με αυτή την περιοχή κατοίκησης.

Θέλω να τους ευχαριστώ γιατί μας προσφέρουν αυτή τη διακοπή για αναστοχασμό, που μόνη είναι ικανή να διεισδύσει στην

ουσία των πραγμάτων – οι φιλόσοφοι οίγουρα σε αυτήν την ενέργεια θα αναγνώριζαν την έννοια της ‘εποχής’ (επί-έχω) του Husserl, μιας χρήσιμης προσωρινής αποστασιοποίησης για τη μετάβαση από την αφέλεια της καθημερινής τριβής με τα πράγματα και τον κόσμο στην φαινομενολογική στάση που χαρακτηρίζεται από την εμπράγματη και συμπαγή συνειδητοποίηση των αξιών του συγκεκριμένου τόπου και της καθημερινότητας της ανθρώπινης ζωής γύρω απ αυτόν.

Σε αυτή τη φαινομενολογική ‘εποχή’ που δημιουργεί η σημερινή συν-καιρία θέλω να συμβάλλω.

3. Ο τόπος της Ακαδημίας Πλάτωνος

Ας δούμε συνοπτικά κάποια σημεία της ιστορικής πορείας ενός τόπου που μας έφερε όλους εδώ προκειμένου να συμβάλλουμε στη μελλοντική του διαχείριση.

- Τόπος εύφορος – λόγω του Κηφισού – και πρόσφορος για κατοίκηση. Αδιάψευστοι ενδεικτικοί μάρτυρες παρόντες και σήμερα η πρωτοελλαδική οικία που έλαβε μυθικές διαστάσεις ως ‘η οικία του Ακάδημου’ και η γεωμετρική οικία του 8ου αιώνα. Ταυτόχρονα – λόγω της κατοίκησης – τόπος με πολλά ιερά και πολλές λατρείες που συνυπήρχαν στον ίδιο τόπο.
- Ο Ιππίας κάποια στιγμή συνενώνει τις διάσπαρτες στην περιοχή λατρείες σε ένα περίβολο, που οριοθετεί την περιοχή. Είναι σημαντικό ότι η αύλη υπόσταση της περιοχής αποκτά μέσω της δημιουργίας των υλικών ορίων διακριτή οντολογική ταυτότητα. Αυτή η περιοχή που έχει οντολογική υπόσταση και όρια συνδέεται με το άστυ με ένα ομφάλιο λώρο μήκους 1,5 χιλιομέτρων, το δημόσιο σήμα.

- Ο Κίμωνας αναδεικνύει τη διακριτή του ταυτότητα με φυτεύσεις, που το καθιστούν ιερό άλσος.

- Στην περιοχή, λόγω του φυσικού και του πολιτισμικού της χαρακτήρα ιδρύονται πολλές μικρές φιλοσοφικές σχολές σε μικρά κτίσματα με κήπους.

- Μια από αυτές τις σχολές έμελλε να μεγαλώσει, να κυριαρχήσει στο δημόσιο βίο της Κλασικής Αθήνας και να εγγραφεί στον παγκόσμιο πολιτισμό ως η πρώτη φιλοσοφική σχολή – αυτή ήταν η Ακαδημία του Πλάτωνα

Αυτός ο τόπος σήμερα αναζητεί τα όριά του, όχι αναγκαστικά του αρχικού περιβόλου ή τα ευρύτερα όρια του φυσικού περιβάλλοντος – αφού τόσα πολλά συνέβησαν από τότε – αλλά πάντως το ελάχιστο – κάποια όρια που να τον τιμούν ως τόπο παγκόσμιας πολιτισμικής κληρονομιάς. Η Ακαδημία Πλάτωνος δεν ζητά επαναφορά σε κάποια παρελθούσα ιστορική ή και μυθική στιγμή – ζητά απλά ένα τόπο και ένα τρόπο συνύπαρξης με τη σημερινή καθημερινή ζωή, των κατοίκων, των επισκεπτών, των περιπατητών.

4. Ο τόπος της Ακαδημίας Πλάτωνος ως θέμα διαλόγου

Θα προσέξατε ίσως ότι αποδίδω ένα είδος

βιταλισμού στον χώρο, σαν να είναι ζωντανός και να διεκδικεί την ύπαρξή του. Και βέβαια ο τόπος δεν έχει φωνή για να διεκδικεί αλλά εγώ μεταφορικά και προσωποποιητικά θέλω να εισηγηθώ ότι έτσι πρέπει να τον θεωρήσουμε, αν θέλουμε ένα χρήσιμο διάλογο μαζί του ώστε να βρεθεί ένας τρόπος συνύπαρξης μαζί του.

Ξεκαθαρίζω αμέσως τις δύο έννοιες – του ζωντανού τόπου και του διαλόγου.

Για την πρώτη έννοια, τον τόπο ως υποστασιοποίηση μιας διαχρονικής οντότητας με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και άρα συγκεκριμένες αντιστάσεις σε άκριτες θεωρήσεις και παρεμβάσεις, η ιστορία μας οδηγεί σε όλη τη γνωστή ιστορία της ανθρωπότητας, στην ιερότητα των χώρων και την πολιτισμική ταύτιση των κοινωνιών με αυτούς. Οι Ρωμαίοι έλεγαν για τις ιδιότητες αυτών των τόπων ότι διακατέχονταν από ένα πνεύμα – το πνεύμα του τόπου που το αποκαλούσαν genius loci. Αυτή την έννοια του πνεύματος δεν θέλω να τη συνδέσετε με κάτι μεταφυσικό, γιατί ανέφερα τους πρακτικούς Ρωμαίους και όχι κάποια μυστικιστική τελετουργία σαμάνων. Το πνεύμα του τόπου ήταν κάτι συγκεκριμένο, αναγνωρίσιμο και χειροπιαστό αν και όχι πλήρως διατυπώσιμο στη γλώσσα ως σύνολο ιδιοτήτων. Αντιπροσώπευε την φυσιογνωμία και τις ενσωματωμένες αξίες ενός τόπου που διέφερε από τον υπόλοιπο κατοικημένο και φυσικό χώρο αλλά και από άλλους τόπους. Ο Αρχιτέκτονας Αριστομένης Προβελέγγιος έγραψε για το πνεύμα της πόλης κατά ανάλογο τρόπο για να αποδώσει την οντότητα της πόλης πέρα από τα επιμέρους αναλυτικά περιγράφημα στοιχεία. Ο επίσης αρχιτέκτονας Christian Norberg-Schulz έγραψε για το genius loci σε μια προσπάθεια να αρθρώσει μια φαινομενολογική θεωρία της αρχιτεκτονικής ως ιστορίας του κτίζειν τόπους αφού πρώτα απογοητεύτηκε από τη δεκάχρονη προσπάθειά του να εντοπίσει – κυριολεκτικά να αγκυρώσει δηλαδή σε τόπους τις αρχιτεκτονικές αξίες, όπως αποτυπώνεται στο έργο του ‘προθέσεις στην αρχιτεκτονική (intentions in architecture)’. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να τονίσουμε ότι αυτές οι αξίες των τόπων που αγαπάμε, που συγκροτούν τη μνήμη και την ταυτότητά μας δεν μπορούν να περιγραφούν αναλυτικά, δεν μπορούν να απομειωθούν σε λεκτικές περιγραφές. Αυτή ίσως είναι η μοίρα αλλά και ο ρόλος των τεχνών – να διατυπώνουν στο ιδιότυπο λόγο τους αυτό που δεν μπορεί να διατυπωθεί αλλιώς και οίγουρα δεν μπορεί να διατυπωθεί λεκτικά. Η αρχιτεκτονική ως δημιουργός, ερμηνευτής και αναδημιουργός τόπων αποτελεί μια χαρακτηριστική περίπτωση τέχνης, ίσως της πιο δημόσιας και πλέον συνδεδεμένης με την καθημερινή ζωή μας.

Ενας άλλος διάσημος αρχιτέκτονας που μίλησε για τις μη διατυπώσιμες (όχι άφρατες, μιλάμε μια χαρά γι αυτές και συνηνοούμαστε - απλά δεν μπορούμε να τις γράψουμε σε αναλυτική γλώσσα μηχανής) είναι ο Louis Kahn. Ο Kahn έδειχνε στους

συνέχεια από σελ.9

► Η “Ακαδημία Πλάτωνος” ως θέμα Διαλόγου και Απόθεμα Αξιών

σπουδασιές της αρχιτεκτονικής εικόνες από τούβλινες κατασκευές που αποτέλεσαν θαυμαστά έργα αρχιτεκτονικής και στο τέλος έπανε ένα πραγματικό τούβλο και έλεγε – ‘ακόμα και αυτό το τούβλο θέλει να γίνει κάτι και όπως είδατε μπόρεσε πολλές φορές να γίνει κάτι - κάτι περισσότερο από αυτή την εικόνα του’. Με αυτή την παραβολή τόνιζε με εναργή τρόπο ότι ο τόπος είναι κάτι πολύ περισσότερο από τα υλικά στοιχεία που τον αποτελούν και για το λόγο αυτό συνιστούμε πριν από οποιαδήποτε αρχιτεκτονική ή πολεοδομική επέμβαση δεν πρέπει να σκεφτόμαστε μόνο τι θέλουμε να κάνουμε εμείς σε ένα τόπο αλλά παράλληλα και τι θα ήθελε αυτός ο τόπος να γίνει. Ο τόπος δεν είναι αδρανής χώρος με μόνο χαρακτηριστικό τη διαθέσιμη έκταση, την αξία γης και την εγγύτητα σε υπερτοπικούς άξονες αλλά μια ενότητα με οντολογική ταυτότητα, με δικά της ποιοτικά χαρακτηριστικά.

Αναφέροντας αυτή τη διαντίδραση των δικών μας προθέσεων και αυτών του τόπου οδηγούμαστε στη δεύτερη έννοια που θέλω να ξεκαθαρίσω, αυτή του διαλόγου.

Η ευρέως διαδεδομένη άποψη, ακόμα και μεταξύ των ειδικών, είναι ότι ο διάλογος – με πρότυπο αυτό των Πλατωνικών διαλόγων – είναι μια σειρά ερωταποκρίσεων και μια κοινωνική ανταλλαγή απόψεων με σκοπό τη συναίνεση, τη συμφωνία ή τον συμβιβασμό για ένα ζήτημα. Με δυο λόγια ο διάλογος γίνεται μεταξύ δύο ανθρώπων διαλεγόμενων.

Σε αντίθεση με αυτή την άποψη θέλω να υποστηρίξω ότι ο διάλογος δεν είναι η συνομιλία μεταξύ των ανθρώπων αλλά η συνομιλία των ανθρώπων με ένα ζήτημα, αυτό που στον διάλογο ‘Σοφιστής’ ο Σωκράτης ονομάζει ‘διαλεκτόν’. Δηλαδή, τα συνδιαλεγόμενα μέρη είναι το ‘διαλεκτόν’ και οι άνθρωποι όχι οι άνθρωποι μεταξύ τους.

Νομίζω ότι οι συνέπειες αυτής της νοηματικής μεταστροφής είναι μεγάλες. Ο διάλογος – σαν αυτόν που άρχισε με θέμα την Ακαδημία Πλάτωνος και συνεχίζουμε εμείς σήμερα – δεν αφορά μόνο την μεταξύ μας συμφωνία, συναίνεση ή συμβιβασμό σχετικά με ένα χώρο που θεωρείται αντικείμενο του διαλόγου. Αν θεωρήσουμε ότι η Ακαδημία Πλάτωνος είναι το διαλεκτόν αυτού του διαλόγου τότε ο συγκεκριμένος τόπος βάζει τα δικά του όρια ανοχής, συμβατότητας και φέρουσας ικανότητας για το τι μπορεί να γίνει και τι όχι. Ακόμα και αν εμείς συμβιβάζομαστε σε κάποιο σχήμα ανάπτυξης πάλι θα υπήρχε το πρόβλημα αν αυτό το σχήμα ανάπτυξης είναι συμβατό με τον τόπο – και το ζήτημα αυτό το θέτει ο ίδιος ο τόπος – μέσα από τη δική μας φωνή, είναι αλήθεια αλλά είναι δικός του λόγος – με τη διπλή σημασία της έννοιας λόγος – δική του νομοτέλεια και δική του εκφορά αυτής της νομοτέλειας στη γλώσσα.

Σε σχέση με την οντολογική υπόσταση ενός τόπου είναι άστοχες όλες οι προσπάθειες ανάπτυξης, ανάπτυξης, διευθέτησης ή τακτοποίησης αν δεν συνδιαλέγονται με τα βασικά του χαρακτηριστικά. Θα έλεγα – για να γίνει πιο κατανοητό – ότι άστοχες μπορεί να είναι ακόμα και προσπάθειες ωραιοποίησης με περίτεχνες κηποτεχνικές εργασίες, με φοινίκες και πανσέδες που, παρόλο που μπορεί να δημιουργούν ένα ευχάριστο περιβάλλον, τελικά αδιαφορούν για τον τόπο και τον αποκρύβουν κάτω από επιφανειακές ωραιοποιήσεις που για το λόγο

αυτό τελικά είναι άκριτες επεμβάσεις. Το ζήτημα πέρα από ποσοτικό, πόσες χιλιάδες τετραγωνικά εμπορικού κέντρου πάνω, δίπλα και γύρω από τον αρχαιολογικό χώρο, είναι και εξόχως ποιοτικό ‘ανεξάρτητα δηλαδή από το μέγεθος οι επεμβάσεις και παρεμβάσεις πρέπει να θεωρούνται κυρίως μέσα από το ποιοτικό φίλτρο ‘συμβατές ή ασύμβατες’ με τη φυσιογνωμία και τις αξίες του συγκεκριμένου τόπου.

5. Το απόθεμα αξιών του τόπου της Ακαδημίας Πλάτωνος

Αν και μέχρι τώρα υπερασπιζόμαστε την έννοια του τόπου ως μια ολιστική αναφορά σε ένα σύνολο ποιημάτων είναι χρήσιμο να αναφέρουμε κάποιες από τις αξίες του – ειμή μόνο για να αποδειχτεί ότι όσο και ανοιχτό να είναι το σχήμα που περιγράφει τις αξίες αυτές – αδυνατεί να συλλάβει τον τόπο ως συμπαγή οντότητα. Εξάλλου, είπαμε ότι μάλλον είναι δύσκολο να διατυπωθεί λεκτικά όχι άφατο – άρα μπορούμε να μιλάμε για αυτές τις αξίες και να φωτίζουμε τον τόπο ακόμα και αν αναγνωρίζουμε ότι δεν πρόκειται να τον εξαντλήσουμε.

Σύμφωνα με την Σύμβαση της Γρανάδας του 1985, που από το 1992 είναι μέρος του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου, αλλά και τη Χάρτα Burra για την αρχαιολογική κληρονομιά, που δεν έχει κυρωθεί από την Ελληνική Πολιτεία, η Ακαδημία Πλάτωνος κατέχει σε υψηλό μέχρι και υπέρτατο βαθμό σχεδόν όλες τις αξίες των μνημείων που καταγράφει ο B. Feilden .

1. Συγκινησιακές (θαυμασμός, ταυτότητα, ιστορική συνέχεια, πνευματική και συμβολική, ιερότητα)

2. Πολιτιστικές (αξία τεκμηρίου, ιστορική αξία, αρχαιολογική αξία και αξία συμβόλου, αρχιτεκτονική αξία, αξία αστικού τοπίου, φυσικού τοπίου και οικολογική αξία, επιστημονική αξία)

3. Χρηστικές (λειτουργική, κοινωνική και πολιτική)

Και μόνο με αυτή τη συγκομιδή αξιών η Ακαδημία Πλάτωνος θα ήταν από τους πλέον κατάλληλους τόπους για χαρακτηρισμό ως ‘Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς’, και ίσως να είναι μια καλή ιδέα – την εισαγούμε και δεομεύομαι να δουλέψω γι αυτό – ώστε να τύχει της παγκόσμιας προσοχής και αναγκαστικά μετά και της δικής μας προσοχής.

6. Διαχείριση των αξιών μέσω από διαλεκτικό σχεδιασμό

Μιλώντας για αξίες, οδηγούμαστε πάλι στο ζητούμενο, στο συγκεκριμένο και συμπαγή αξιών τόπο που υπερβαίνει τα θεωρητικά σχήματα γι αυτόν. Οι αξίες αυτές δεν είναι θεωρητικές γενικεύσεις αλλά παρουσιάζονται – έχουν πραγματική παρουσία – στον σημερινό ορίζοντα και διεκδικούν μερίδιο από τη ζωή μας. Τις αξίες του αρχαιολογικού χώρου και πολιτισμικού τόπου της Ακαδημίας Πλάτωνος δεν τις διεκδικούμε ως ιστορικά τεκμήρια και αρχαιολογικά αντικείμενα αλλά ως πολιτισμικά συγκεκριμένα της σημερινής πραγματικότητας. Αυτή η διεκδίκηση έχει κόστος γιατί διεκδικεί το χώρο της πόλης και ανταγωνίζεται τα οικονομικά χαρακτηριστικά του. Σε αντίθεση με τα μουσεία που τα κατασκευάζουμε όπου θέλουμε και κατασκευάζοντάς τα κατασκευάζουμε και άλλοι για την απώλεια των πραγματικών αξιών (αρχαιολογικών, ιστορικών, λαογραφικών), οι αρχαιολογικοί χώροι μας φέρνουν αντιμέτωπους με πραγματικές και επώδυνες επιλογές, και ‘μετράνε’ την αξία τους με το μερινό νόμισμα. Με αυτήν την έννοια, το μουσείο της πόλης της Αθήνας πάνω από ένα ζωτικό μέλος του διαχρονικού σώματος της πόλης – του τόπου της Ακαδημίας Πλάτωνος – είναι υποκριτικό, αντιφατικό, ανόητο (χωρίς νόημα) και σίγουρα ηθικά απαράδεκτο ως άλλοθι για απώλεια του πραγματικού τόπου – ένα πολιτιστικό κτήριο, που καταστρέφει τον πολιτισμό.

Αυτή η ζώσα και αντιδρώσα ενέργεια των

αξιών ως πραγματική παρουσία χρήζει μιας εξίσου πραγματικής διαχείρισης μέσω συγκεκριμένων σχεδιαστικών πράξεων. Ακόμα και αν είναι δύσκολο έως αδύνατο να διατυπωθούν οι αξίες θεωρητικά, ο σχεδιασμός ως έμπρακτη διαχείριση μπορεί να αναδείξει τις αξίες του χώρου με το ίδιο μέσο, το σχεδιασμό ανάδειξης αυτού του χώρου. Είναι προφανές ότι ο σχεδιασμός ως έμπρακτη διαχείριση αξιών δεν έχει καμιά σχέση με τον όρο ‘τακτοποίηση’, που σαφώς υπαινίσσεται την επιβολή μιας έξωθεν τάξης στο χώρο. Εξωθεν, γιατί προέρχεται από αλλού, έχει αλλότρια κίνητρα, προθέσεις, βλέψεις. Εξωθεν, ακόμα και αν πρόκειται για καλοπροαίρετα οράματα ωραιοποίησης. Εξωθεν, γιατί δεν θα συνδιαλέγονται με τις ανάγκες αξιακής ανάδειξης του τόπου, γιατί δεν θα προέρχονται από τη συνομιλία με τον τόπο αυτό. Εξωθεν, γιατί θα είναι στην καλύτερη περίπτωση – ακόμα και αν δεν είναι εκμετάλλευση – διαχείριση της γης ως οικονομικού αγαθού και όχι διαχείριση του τόπου ως πολιτισμικού αγαθού.

Ακόμα και η ανάπτυξη ως όρος θα πρέπει να βοηθεί όχι ως επιβολή ενός συγκεκριμένου σχήματος αλλά ως ανάπτυξη ενός υπάρχοντος τόπου και να επικεντρώνεται ως σχεδιαστική διαδικασία σε αυτό που αναπλάθεται συνδιαλεγόμενη με αυτό.

Για να γίνει όμως αυτό πρέπει να σκεφτούμε από μέσα προς τα έξω, από τον αρχαιολογικό χώρο προς την περιβάλλουσα περιοχή αναγνωρίζοντας τα διαχρονικά όριά του, το ζωτικό του χώρο, τον αναγκαίο για την ανάδειξή του περιβάλλοντα χώρο, ώστε να μπορέσει να συνυπάρξει με τους δικούς του όρους, όπως άλλωστε το θέλουμε, εξίσου με όλες τις άλλες αξίες που εκτιμούμε, θέλουμε και αγωνιζόμαστε γι’ αυτές. Τότε, ίσως μπορέσουμε να θεωρηθούμε επάξια κάτοικοι ενός τόπου – και είναι ήδη προφανές νομίζω ότι θάθελα να με συγκαταλέξετε σ’ αυτούς του κατοίκους.

Vg / 3.3.2010

Πολιτεία του Πλάτωνος

**Του κ. Κοντογιώργη
–Καθηγητή από το τμήμα
Πολιτικής Επιστήμης
και Ιστορίας στο Πάντειο
Πανεπιστήμιο–
(αποσπάσματα
από την ομιλία του)**

Επαναλαμβάνω, λοιπόν, ότι ξεκίνησα με το να ευχαριστώ τους συντελεστές και την Αγγελική Γαζή, διότι και πολύ θετική αξιολογώ την πρωτοβουλία που έχει αναδειχθεί αλλά και συγχρόνως γιατί με έπεισε να συμμετάσχω.

Δεν θα πειθαρχήσω όμως και δεν θα μιλήσω για το ζήτημα της Πολιτείας του Πλάτωνα, διότι αισθάνομαι ότι, μπροστά στο στόχο, είναι μάλλον εκτός θέματος. Υπάρχει ξέρετε μια αρχή σ' αυτή τη χώρα, να θεωρείται ακραίο αυτό που θα έπρεπε να μοιάζει απολύτως λογικό και φυσιολογικό.

Με ρώτησαν πριν μέρες, αν πιστεύω πως η κρίση που διανύει η χώρα θα έχει έξοδο και είπα ότι ελπίζω στην Εθνική μας υποτέλεια, δηλαδή στο γεγονός ότι έχει αποφασίσει να μας κυβερνήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση και όχι η πολιτική ηγεσία και ότι θα ανέμενα να υπάρξει λύση από την Εθνική μας ηγεσία. Αυτόν τον οποίο σε καταστρέφει, δεν μπορείς να τον αφήνεις να σου διορθώσει τα προβλήματα. Ο Αριστοτέλης λέει, ότι τιμωρούνται περισσότερο αυτοί που διαπράττουν πολιτικά αδικήματα διότι βλάπτουν τους πολλούς, απ' ό,τι για το ίδιο αδίκημα εάν βλάψει ο ένας τον άλλο. Αυτό μας το λέει ο Πλάτωνας. Εχω παρακολουθήσει από πολλά χρόνια την υπόθεση της Ακαδημίας του Πλάτωνα. Όταν ήμουν πρύτανης είχα υποβάλλει μια πρόταση στον τότε υπουργό πολιτισμού, να δημιουργηθεί εκεί ένα αρχαιολογικό πάρκο. Απάντηση δεν δόθηκε ποτέ. Επιχείρησα στην συνέχεια για λογαριασμό του Πανεπιστημίου να βρω μια άλλη λύση. Παραχώρησε το υπουργείο Γεωργίας τότε μια έκταση στις Κεχριές της Κορινθίας, για να γίνει εκεί ένα διεθνές κέντρο στοχασμού με άξονα αναφοράς στους μεγάλους Έλληνες στοχαστές. Επί 4 χρόνια που υπολείπονται της πρυτανείας, μου ουδείς θέλησε να ενδιαφερθεί στο σχέδιο αυτό.

Άκουσα τους σημερινούς συντελεστές της διαχείρισης αυτού του χώρου. Άκουσα ότι υπάρχει να σοβαρό πρόβλημα, ότι είναι δίπλα βιομηχανική περιοχή. Πιστεύω

ότι υπάρχει ένα άλλο πολύ σοβαρό πρόβλημα που είναι ανυπέρβλητο. Δεν έχουμε όραμα. Όλη η υπόθεση είναι πως θα διασώσουμε ένα χώρο που η τύχη τον έφερε στην επιφάνεια και όχι πως θα τον διαχειριστούμε έστω και να τον εκμεταλλευτούμε, να τον αξιοποιήσουμε προς όφελος μας. Την Εθνική κληρονομιά, μια ιστορική κληρονομιά που μας έλαχε. Στο παρελθόν, γράφονταν για την ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων στον προϋπολογισμό. Θυμάμαι μια φορά που το είχα ελέγξει -20 δις- και όταν ρωτούσα στη συνέχεια, πού πήγαν αυτά τα δις και δεν πήγαν στην ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων, η απάντηση ήταν ότι πήγαν στο Μέγαρο...Λοιπόν για ποια πολιτική μιλάμε και για ποιο όραμα. Θα μας εμπόδιζε η βιομηχανική περιοχή, αν είχαμε ένα σχεδιασμό που θα απέδιδε και στην εθνική οικονομία και όχι απλώς στον πολιτισμό μας. (...) Επιτρέψτε μου να σας πω ότι, επί μια σειρά 5 υπουργών πολιτισμού υπέβαλα το ίδιο σχέδιο, της δημιουργίας αρχαιολογικών πάρκων μια μεγάλη αρχαιολογική περιοχή μια πόλη να αξιοποιηθεί να αναδειχθεί και να αποτελέσει ζωντανό στοιχείο της καθημερινής ζωής για την παγκόσμια κοινότητα. Ε, η απάντηση είναι αυτή που έχετε πάρει όλοι. Καμμιά. Δεν υπάρχει σχέδιο γι αυτά. Υπό το κράτος της πίεσης, λοιπόν, διασώζονται κάποια πράγματα και τι θα μπορούσε να παίξει κανείς ένα τέτοιο ρόλο σ' έναν χώρο όπως η Ακαδημία Πλάτωνα (...)

Γιατί ο Πλάτωνας είναι επίκαιρος; Γιατί μας το λένε οι Ξένοι; (...) Πολλοί απόρρησαν γιατί αναδείχθηκε αυτή την εποχή ένας τέτοιος στοχασμός, γιατί έβλεπαν οι σκέψεις που πηγαιναν να παραγάγουν. (...) Διερωτήθηκαν γιατί; Κανείς δεν σκέφτηκε ότι, οι μεγάλοι αυτοί στοχαστές, ήταν σε ευθεία γραμμή στο διάλογο με τις πραγματικότητες της εποχής της πόλης. Όλοι γράφουν ότι υπερέβησαν την εποχή τους, δηλαδή περίπου έγιναν Θεοί και σκέφτηκαν για τα μελλούμενα και όχι σε ευθεία γραμμή,

σε διάλογο με τις πραγματικότητες της εποχής τους, τα ζητήματα της πόλης. Η αδυναμία ή δύναμη του Πλάτωνα ή του Αριστοτέλη έγκειται στην αδυναμία των συγχρόνων να αντιληφθούν τις πραγματικότητες της εποχής για αυτό δεν αντιλαμβάνονται ποια είναι η επικαιρότητα του Πλάτωνα. Η αξία του Πλάτωνα δεν είναι η Πολιτεία του ή τα εγχειρήματα του να εγκαθιδρύσει την Πολιτεία του, απέτυχε παταγώδως και στα δύο, όσο στο στοχασμό που αναδύκεται μέσα από τον διάλογο με την πραγματικότητα. (...) Ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης, ζουν σε μια εποχή που έχουν μπροστά τους όλο το χάσμα της εξέλιξης των κοινωνιών, την ελευθερία που είναι από την πρώτη φάση. Σε αναλογία με την εποχή μας, όλες οι αξίες και τα συστήματα που έχουμε σήμερα, τις συναντάμε εκείνη την εποχή όπως επίσης και τις επόμενες φάσεις, που ολοκληρώνονται με την δημοκρατία. Και αν θέλουμε να δούμε λίγο αυτό το ζήτημα, δεν έχουμε παρά να σκεφτούμε π.χ. ότι τι Πολιτεία μας προτείνει ο Πλάτωνας, αλλά πώς θέλει να διακριθεί η πολιτική, η πολιτειακή ή στρατιωτική και οικονομική ηγεσία, πώς να διαρθρωθεί ώστε να μην μπορεί να κυριαρχεί η αγορά. Η οικονομική αγορά στην πολιτική αγορά. Δεν έχει σημασία το βάθος της πρότασης, αλλά το βάθος του προβληματισμού για το ζήτημα. Πιως το ζήτημα της ισότητας. Ο Πλάτωνας προσπάθησε να εισαγάγει ως πολιτικό σύστημα την έννοια της φιλίας που διαφέρει, το λέγαμε πριν αρχίσουμε, διαφέρει από την έννοια της Χριστιανικής αγάπης, παρόλο που η χριστιανική αγάπη ερμηνεύεται η φράση αγαπάτε αλλήλους. (...) Δεν αρκεί να είμαι βιομήχανος και να αγαπώ τον εργάτη, πρέπει να είμαι ίσος, αλλιώς δεν υπάρχει φιλία. Αυτό ήθελε να εγκαθιδρύσει, λοιπόν, με βάση αυτό, την έννοια της ισότητας και της δικαιοσύνης. Ένα άλλο μεγάλο θέμα για να δούμε την επικαιρότητα του, είναι του καταμερισμού των έργων, η έννοια της πολυπλοκότητας.

Σήμερα, αντί να σκεφτούμε ότι δεν είναι τα ζητήματα πολύπλοκα αλλά εμείς, δεν μπορούμε να συλλάβουμε αυτά τα προβλήματα. Δεν επαρκούν τα θεμέλια μας για να υποστηρίξουμε μια δημοκρατία και έτσι οικοδομούμε ακριβώς το αντίθετο. Λέμε ότι είναι σύνθετα τα προβλήματα και γι' αυτό δεν μπορούμε να τα λύσουμε, να τα προσεγγίσουμε και γι' αυτό χρειαζόμαστε τους ειδικούς. Και γι' αυτό έχουμε προτάξει την έννοια της έμμεσης, αντί για την άμεση δημοκρατία. Σε αντίθεση με όσα διδάσκει ακόμα και ο Πλάτωνας, ευνοούμε την έμμεση δημοκρατία δηλαδή ένα σύστημα κρατικής κυριαρχίας, ως ανώτερο από την άμεση δημοκρατία. (...) Η Ακαδημία και ο χώρος της Ακαδημίας του Πλάτωνα θεωρώ, αν θέλουμε να αποκτίσει μια σημαντική συμβολική και ουσιαστική σημασία για το σήμερα, πρέπει να μην ειδοωθεί με ρόλους διάσωσης, αλλά με ρόλους διαμόρφωσης ενός μεγίστου κέντρου, όπου θα συγκεντρώνονται και θα παράγουν την νέα γνώση με αυτό το πρίσμα της αναθεώρησης, δηλαδή και του ίδιου της αντιληψής που έχουμε για τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη. (...)

Ακαδημία Πλάτωνος και ευρύτερη περιοχή: Τακτοποίηση ή ανάπτυξη;

Της Ελένης Πορτάλιου
–Καθηγήτρια Αρχιτεκτονική
Σχολή, ΕΜΠ–

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Η Ακαδημία χρωστούσε το όνομα της στον Ακάδημο, ένα τοπικό ήρωα προς τιμήν του οποίου ανεγέρθηκε ένα πρώο ή ιερό. Οι έλληνες αρχαιολόγοι έχουν ανακαλύψει εκεί τα παρακάτω σημαντικά αρχαία κτίσματα. **1.** Θεμέλια Πρωτοελλαδικής Οικίας (2.300-2.000 π.Χ.) ημιελλειψοειδούς τύπου, που αποτελείται από πρόδομο θάλαμο και ένα βοηθητικό χώρο (οπισθοδομή). Στη βορειοανατολική γωνία ανευρέθη αποθήκη με όστρακα πρωτοελλαδικής εποχής. Η πρωτοελλαδική αυτή οικία θεωρείται ότι ανήκε στον πρώτο οικιστή της περιοχής, τον ήρωα Ακάδημο. **2.** Ιερά Οικία Γεωμετρικής Εποχής (8ος αι. π.Χ.) κατασκευασμένη με πλίνθους, που αποτελείται από 7 δωμάτια και ένα διάδρομο. Στον εσωτερικό και τον εξωτερικό χώρο βρέθηκαν κατάλοιπα θυσιαίων

Το όνομα Ακαδημία Πλάτωνος δόθηκε για πρώτη φορά σε ένα Γυμνάσιο στη ΒΔ πλευρά της πόλης των Αθηνών, εκτός των τειχών, δηλαδή σ' ένα ανοικτό χώρο με διάφορες κατασκευές όπου άνδρες Αθηναίοι, ιδιαίτερα νέοι, που έρχονταν για τη στρατιωτική τους υπηρεσία και μπορούσαν να ασκηθούν σε αθλήματα εσωτερικού και εξω-

τερικού χώρου, τα περισσότερα των οποίων σχετίζονταν με στρατιωτικές δεξιότητες. Το Γυμνάσιο της Ακαδημίας ιδρύθηκε τον 6ο αιώνα π.Χ. και ήταν ένας δημόσιος θεσμός. Δεν έχουν βρεθεί εγκαταστάσεις συναφείς με τους αγώνες δρόμου, την πάλη ή την πυγμαχία που λάμβαναν χώρα εκεί. Λόγω της συνάθροισης των νέων στο χώρο αυτό, οι φιλόσοφοι επέλεξαν το Γυμνάσιο της Ακαδημίας για να συναντήσουν ομάδες ακροατών ή/και μαθητών. Όταν ο Πλάτων εγκαταστάθηκε σε ιδιόκτητη γη απέναντι από την Ακαδημία ο όρος επεκτάθηκε για να περιλάβει και τη φιλοσοφική σχολή: Ακαδημία Πλάτωνος (γύρω στο 388-387 π.Χ.). Τελικά η Ακαδημία απέκτησε μια πιο γενική σημασία, που αναφέρεται σ' ένα εκπαιδευτικό ή ερευνητικό θεσμό. Το Γυμνάσιο της Ακαδημίας αποτελούσε μια ενότητα κτισμάτων και αθλητικών χώρων διάσπαρτων μέσα σε λαμπρό εκτεταμένο άλσος και κήπους. Είχε ιερά, βωμούς, αγάλματα και άλλα μνημεία, όπως βωμό του Προμηθέα, βωμό του Έρωτα και ένα ιερό της Αθηνάς με τις ιερές ελιές της θεάς.

Ο χώρος συνδέθηκε, έτσι, με τις ιερές εκδηλώσεις των Παναθηναίων. Την πέμπτη ημέρα των Παναθηναίων γινόταν μικρή νυχτερινή γιορτή με μουσική, τραγούδι και χορό. Προσφερόταν την αυγή θυσία στην Αθηνά και στον Έρωτα στην Ακαδημία, και η ιερή φωτιά μεταφερόταν με μια λαμπαδροδρομία, μια σκυταλοδρομία δηλαδή από ομάδες των 40 δρομέων από τις 10 φυλές. Η διαδρομή που ακολουθούσαν ήταν από τον πλατύ δρόμο της Ακαδημίας, μέσω του Διπύλου και της Αγοράς, μέχρι τον μεγάλο βωμό της Αθηνάς στην Ακρόπολη. Κοντά στην Ακαδημία, από την άλλη πλευρά της σημερινής οδού Λένορμαν, ένας αβυσσώδης λοφίσκος δείχνει την τοποθεσία της παλιάς συνοικίας του Κολωνού, που ήταν γνωστή με το όνομα Κολωνός Ιππείος για να ξεχωρίζει από τον Κολωνό Αγοραίο, κοντά στην Αγορά. Ο Σοφοκλής γεννήθηκε στο δήμο αυτό και τον έκανε αθάνατο με τον «Οιδίποδα επί Κολωνών».

Η σύνδεση της Ακαδημίας Πλάτωνος μέσω του Δημόσιου Σήματος με τον Κεραμεικό και την Αρχαία Αγορά. Η σχέση με τον Ιππείο Κολωνό. Στους χάρτες που παρουσιάζει ο Ιωάννης Τραυλός στο έργο του «Πολεοδο-

μική Εξέλιξη των Αθηνών» φαίνεται η σχέση της εντός των τειχών πόλης των Αθηνών με την Ακαδημία Πλάτωνος. Το Υπουργείο Πολιτισμού δεν έχει αναδείξει τον χώρο πλιν της Πρωτοελλαδικής Οικίας και της Ιεράς Οικίας Γεωμετρικής Εποχής. Δεν υπάρχουν ούτε καν επιγραφές στους άλλους ανακαφεμένους χώρους.

Εδώ και πολλούς μήνες η Επιτροπή Κατοίκων της Ακαδημίας Πλάτωνος έχει κινητοποιηθεί για να σταματήσουν οι παράνομες οικοδομικές δραστηριότητες (κύριο Υπηρεσιών Νομαρχίας και κύριο γραφείων της εταιρίας ΑΚΤΩΡ). Οι πιέσεις οδήγησαν τον Δήμο Αθηναίων στην αναστολή έκδοσης οικοδομικών αδειών και στην κατάθεση από τη Διεύθυνση Σχεδίου Πόλεως του Τμήματος Πολεοδομικών Μελετών «Μελέτης Πολεοδομικού Ανασχεδιασμού της γειτονιάς Ακαδημίας Πλάτωνος και της περιοχής που περιβάλλει τη γειτονιά και το αρχαιολογικό άλσος στο 4ο Διαμέρισμα του Δήμου Αθηναίων». Το σχέδιο αποτυπώνει την υφιστάμενη κατάσταση του αστικού ιστού που περιβάλλει το Αρχαιολογικό Άλσος, το οποίο ορίζεται με πράσινο χρώμα. Η περιοχή παρέμβασης οριοθετείται από την μπλε γραμμή.

Όπως φαίνεται, το άλσος διακόπτεται από οικοδομικά τετράγωνα, που εισχωρούν και το κατακερματίζουν και διατρέχεται από την οδό Κρατύλου η οποία έχει μετατραπεί σε αυτοκινητόδρομο.

Η μελέτη στηρίζεται στην εφαρμογή του Ρυμοτομικού Σχεδίου 1968, πλήρως αναντίστοιχο με τα σημερινά δεδομένα. Αποδέχεται την οικοδόμηση του Μουσείου της Πόλης των Αθηνών εντός του Αρχαιολογικού Άλσους, πράγμα που απαγορεύεται γιατί ο χώρος είναι χαρακτηρισμένος πράσινος. Εντάσσει στις περιοχές που μπορούν να οικοδομηθούν το οικόπεδο της εταιρίας ΑΚΤΩΡ, ενώ αποτελεί καταφανώς τμήμα του αρχαιολογικού χώρου, όπως άλλωστε προβλέπει το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο.

Η μελέτη του Δήμου Αθηναίων αποτελεί μια τακτοποίηση πλήρως προσαρμοσμένη στην υπάρχουσα κατάσταση. Δεν ενδιαφέρεται για τη διεύρυνση των ορίων του Αρχαιολογικού Άλσους, για τη διαμόρφωση της περιβάλλουσας περιοχής ώστε τα όρια επαφής της με τον αρχαιολογικό χώρο να αρμόζουν στη θέση της και δεν συνδέει το άλ-

σος με το ευρύτερο δίκτυο των ενοποιημένων αρχαιολογικών χώρων (Δημόσιο Σήμα, Κεραμεικός και Ιππείος Κολωνός). Όσον αφορά τον σχεδιασμό της ίδιας της γειτονιάς είναι και αυτός εξαιρετικά προβληματικός.

Απαιτείται άλλη μελέτη για τη γειτονιά

Από όλες αυτές τις απόψεις προκύπτει η ανάγκη να αναζητηθούν οι αρχές μιας άλλης προσέγγισης του χώρου που θα αναδεικνύουν την παγκόσμια σημασία του Αρχαιολογικού Άλσους, θα το εντάσσουν στο δίκτυο των αρχαιολογικών χώρων και θα αντιμετωπίζουν τη περιβάλλουσα γειτονιά ως μέρος μιας ευρύτερης ανάπτυξης. Πρέπει, επομένως, να προχωρήσει μια νέα μελέτη με τη συνεργασία Δήμου Αθηναίων, ΥΠΠΟ, ΥΠΕΚΑ (ΟΡΣΑ) και ΕΕΑΧΑ. Στο πλαίσιο αυτό δεν μπορεί να θεωρείται δεδομένο το Ρυμοτομικό Σχέδιο 1968 και να επιδιώκεται η εφαρμογή του, όπως κάνει η μελέτη του Δήμου Αθηναίων. Ιδιαίτερα στην περιοχή ΒΙΟΠΑ, δηλαδή μια έκταση περίπου 395 στρεμ., που σύμφωνα με το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του Δήμου δεν είναι «γειτονιά» αλλά προσδιορίζεται ως Βιοτεχνικό Πάρκο και στην οποία δεν έχει υλοποιηθεί το Ρυμοτομικό Σχέδιο, πρέπει να εφαρμοστεί το άρθρο 15 του νόμου 2508/97 περί αναπλάσεων. Έτσι θα εξασφαλιστούν από τις μεγάλες ιδιοκτησίες της συγκεκριμένης περιοχής εισφορές σε γη, οι οποίες θα μπορούσαν μαζί με τις αναγκαίες απαλλοτριώσεις, να αποδώσουν το αναγκαίο απόθεμα δημόσιας γης για μια πραγματική ανάπτυξη του Αρχαιολογικού Άλσους και της περιβάλλουσας περιοχής.

Από τα παραπάνω προκύπτει ανάγλυφα η διαφορά μεταξύ «τακτοποίησης» και «ανάπτυξης» και η ανάγκη να επλεγεί και θεσμικά ο δεύτερος δρόμος, ώστε μέσα από τον ανασχεδιασμό να διευρυνθεί και αναδειχθεί το Αρχαιολογικό Άλσος και να αποκτήσει η περιβάλλουσα γειτονιά τις αναγκαίες κοινωνικές υποδομές αλλά και τη χωρική μορφή που αρμόζει στη θέση της. Άλλωστε και η Επιτροπή Κατοίκων της Ακαδημίας Πλάτωνος αναγνωρίζει και προβάλλει τον υπερτοπικό και παγκόσμιο χαρακτήρα του συγκεκριμένου τόπου.

Ντόρα Γαλάν
Τεχνική Διευθύντρια ΕΑΧΑ

Κώστας Καρτάλης
Πρόεδρος της επιτροπής περιβάλλοντος της βουλής

